

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการค้าของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มภายหลังจากการยกเลิกความตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (Agreement on Textiles and Clothing: ATC) ในอดีตที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาในมุมมองและจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถแยกประเภทของการศึกษาออกได้ 2 ประเภทคือ งานวิจัยและศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสิ่งทอ รวมถึงอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปก่อนและหลังการยกเลิกข้อตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขันของไทยโดยงานวิจัยเกี่ยวกับ MFA ที่ได้นำมาศึกษานั้นจะเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 ทั้งนี้การที่ประเทศไทยเริ่มมีการส่งออกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973 และเข้าร่วมเป็นสมาชิก MFA ในปี ค.ศ.1975 โดยหลังจากที่ไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกส่งผลให้มูลค่าการส่งออกของไทยเพิ่มสูงขึ้นทั้งนี้หลังจากมีการลงนามข้อตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของโลกดำเนินไปอย่างเสรีและยกเลิกการควบคุมโควตาทั้งหมดมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1995-2004 ประเด็นเรื่องผลกระทบจากการยกเลิกระบบโควตานี้เป็นที่สนใจในวงวิชาการและธุรกิจค่อนข้างมากโดยมีงานวิจัยที่พยายามศึกษาผลกระทบนี้ต่อสวัสดิการสังคม แบบแผนการค้าตลอดจนการผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในหลายประเทศและโครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่เปลี่ยนไปหลังจากการยกเลิกระบบโควตาแบบค่อยเป็นค่อยไป (MFA phase-out) รวมทั้งพยากรณ์ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยอาศัยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปในการพยากรณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งมีประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้ ดังนั้นงานวิจัยที่ศึกษามาจึงเริ่มศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 โดยรายละเอียดโดยย่อของงานศึกษาในอดีต มีดังนี้

ภัทรจิต ชุมวรฐายี (1995) ได้ศึกษาเรื่องผลการจำกัดการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยไปประเทศในข้อตกลง MFA: ศึกษาในกรณีสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรปโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาพัฒนาการของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยโดยนับตั้งแต่การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจนถึงการผลิตเพื่อการส่งออกรวมทั้งเพื่อศึกษา

รายละเอียดของข้อตกลงการค้าสิ่งทอ นับตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน และประมาณค่าสมการอุปสงค์และอุปทานการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อนำค่าความยืดหยุ่นต่อราคาไปคำนวณหาผลกระทบจากการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจหรือคำนวณหา Net Welfare Effect จากการที่ไทยถูกสหรัฐอเมริกาและสมาคมยุโรปจำกัดการส่งออก ทั้งนี้การศึกษานี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาปี ค.ศ.1970-1991 ศึกษาในลักษณะ Partial Equilibrium Analysis ทั้งนี้ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยมีความสามารถและศักยภาพในการปรับตัวต่อการเพิ่มสูงขึ้นของระดับราคาได้ดีและนอกจากนี้ผู้บริโภคเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประชาคมยุโรปยังมีความสามารถในการปรับตัวต่อการลดต่ำลงของราคาสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ส่งออกได้มากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและหากเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ การยกเลิกหรือลดมาตรการจำกัดการส่งออกย่อมส่งผลให้ผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยมีความสามารถในการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้เพิ่มมากขึ้น และจากการศึกษายังพบว่า VER มีผลต่อการส่งออกของไทยเนื่องจากทำให้ไทยไม่สามารถขยายการผลิตได้อย่างเต็มประสิทธิภาพจึงทำให้ประเทศไทยสูญเสียรายได้จากการที่มีมาตรการการจำกัดการส่งออก

และจากการศึกษาด้วย Simulation พบว่าถ้ามีการขยายปริมาณโควตาเพิ่มขึ้นซึ่งเปรียบเสมือนการผ่อนคลายมาตรการจำกัดปริมาณการส่งออกแล้วจะทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดนอกข้อตกลงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การผลิตเพิ่มขึ้นและราคาเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ส่งออกไปยังตลาดในข้อตกลงต่ำลง ราคาในประเทศสูงขึ้นจึงส่งผลให้ผู้ผลิตทำการผลิตได้มากขึ้น แต่ความต้องการของผู้บริโภคในประเทศจะลดลง

ศุภชัย ศุภขลาศัย (1996) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบข้อตกลง GATT รอบอุรุกวัยต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอไทย” โดยเน้นศึกษาผลกระทบสินค้าที่เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป ทั้งนี้การศึกษานี้ได้มีการนำเสนอเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการกีดกันการค้าสิ่งทอและผลกระทบที่มีต่อประเทศผู้ส่งออก ทั้งนี้การศึกษานี้ยังศึกษาถึงผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยและผลกระทบด้านสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า การเปิดตลาดสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มมีผลไม่มากในช่วงระยะเวลาในการปรับตัว 10 ปี ก่อนที่จะถูกนำเข้ามาสู่ GATT ภายใต้ WTO ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังเป็นช่วงที่ยังมีการจำกัดโควตาการนำเข้าแต่แตกต่างจากเดิมตรงที่มีการกำหนดอัตราการเพิ่มของปริมาณการนำเข้า (Quota Growth) ที่ชัดเจนและหากพิจารณาในส่วนของประเทศไทยแล้วพบว่ายังไม่มีส่วนแบ่งปริมาณนำเข้าในตลาดที่มีการจำกัดปริมาณการนำเข้าเพิ่มมากขึ้นเท่าใดนักและปริมาณนำเข้าที่เพิ่มขึ้นตามข้อตกลงนั้นไม่อยู่ในอัตรา

ที่เพิ่มขึ้นจะทำให้เกิดภาวะการค้าเสรีสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มก่อนการกำหนดเวลา (ก่อนปี ค.ศ. 2004) ถึงแม้จะมีการกำหนดสัดส่วนในการนำสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มชนิดต่างๆเข้ามาตามระยะเวลาแล้ว ก็ยังไม่ส่งผลต่อการเปิดเสรีมากนัก อันเนื่องมาจากสัดส่วนจำนวนชนิดของสินค้าที่นำเข้ามาทั้ง 3 ช่วงเวลารวมกันประมาณร้อยละ 51 ของชนิดของสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นที่คาดการณ์ได้ว่า สินค้าที่นำเข้ามาสู่ WTO จะเป็นสินค้าหรือส่วนที่ไม่เคยมีการจำกัดปริมาณการนำเข้ามาก่อน แต่หากประเทศผู้นำเข้ามีปัญหาในการนำเข้าจากประเทศผู้ส่งออกที่มากเกินไป อันเนื่องมาจากข้อตกลงในช่วงการปรับตัว ประเทศผู้นำเข้าสามารถที่จะดำเนินการจำกัดปริมาณการนำเข้าฝ่ายเดียวได้โดยสามารถยกเว้นการเจรจาเกี่ยวกับประเทศผู้ส่งออกได้นั้นคือในช่วงการปรับตัวนี้ประเทศผู้นำเข้ายังได้รับค่าเช่าทางเศรษฐกิจและสามารถจำกัดปริมาณการนำเข้าได้ตลอดช่วงเวลา 10 ปี

สำหรับในประเด็นของผลกระทบด้านสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยใช้ดุลยภาพบางส่วน (Partial Equilibrium) พบว่าประเทศไทยจะได้รับค่าเช่าทางเศรษฐกิจลดลงในปี ค.ศ. 1995-2004 ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรปและจะลดลงมากในมากที่สุดในช่วง 3-4 ปีสุดท้ายของการปรับตัวแต่หากพิจารณาคำนี้ถึงความไม่สมบูรณ์ของตลาดในลักษณะที่ผู้ซื้อมีอำนาจมากกว่าผู้ขาย ส่งผลให้ค่าเช่าทางเศรษฐกิจถูกโอนกลับไปยังประเทศผู้นำเข้าและในส่วนของประเทศไทยการศึกษานี้ยังพบว่าในช่วงของการปรับตัวยังสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆได้แต่ในระยะยาวความสามารถในการแข่งขันจะลดลงดังนั้นเมื่อ สภาพการแข่งขันของตลาดโลกเปลี่ยนแปลงไปรัฐบาลควรมีส่วนที่จะเอื้ออำนวยให้อุตสาหกรรมนี้มากขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

นฤมล คงน้อย (1997) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ ความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของประเทศไทย โดยการศึกษาในระหว่างปี ค.ศ. 1987-1994 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษสาเหตุของความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยและเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของไทยกับประเทศคู่แข่งคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม รวมทั้งศึกษาผลกระทบของการบังคับใช้กฎข้อตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย สำหรับวิธีการศึกษาในการพิจารณาและศึกษาปอเกิดแห่งความได้เปรียบในการแข่งขันทั้งในประเทศและกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ งานวิจัยนี้ได้มีการนำหลักและแนวคิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันหรือระบบเพชร ของไมเคิล อี พอร์ทเตอร์ และการศึกษาโครงสร้างของบริษัท

และสภาพการแข่งขันได้มีการใช้วิธีการวัดอัตราการแข่งขันเพียงบางส่วน (Concentration Ratio) และการวิเคราะห์ดัชนีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลังของอุตสาหกรรมโดยใช้วิธีตารางเมตริกซ์ผกผัน 58 สาขาการผลิตจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยปี ค.ศ. 1990

ผลการศึกษาพบว่าอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขันในการผลิตสินค้าคุณภาพปานกลางและระดับคุณภาพต่ำ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่ผลิตสินค้าคุณภาพใกล้เคียงกันและมีระดับค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าเช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซียและเวียดนาม พบว่าไทยมีความเสียเปรียบด้านต้นทุนการผลิตกับประเทศเหล่านี้ ส่งผลให้ในช่วงปี ค.ศ. 1992-1995 ประเทศไทยสูญเสียส่วนครองตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศญี่ปุ่นให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซียและเวียดนาม

ธนพ ปัญญาพัฒนากุล (1998) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขรวมทั้งเพื่อศึกษาถึงความสามารถในการแข่งขันของไทยตลอดจนศักยภาพและแนวโน้มในอนาคตของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มว่ามีมากน้อยเพียงใด สำหรับวิธีการศึกษาเป็นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยการจำแนกขั้นตอนในการศึกษาออกเป็นสองส่วนคือ 1. การศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกสินค้าโดยพิจารณาจากสถิติการขยายตัวการส่งออก (Export Growth) และยังพิจารณาการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งของตลาด (Market Share) ในตลาดโลกและตลาดผู้นำเข้าที่สำคัญ 2. ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของตลาดโลก และประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ รวมทั้งใช้สถิติการขยายตัวการส่งออกตลอดจนส่วนแบ่งตลาดของประเทศคู่แข่งเน้นที่จะอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศไทยในบริบทของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกเป็นไปในลักษณะใด ทั้งนี้ในการศึกษาเรื่องนี้ได้ทำการเลือกศึกษาเฉพาะเครื่องนุ่งห่มที่มีบทบาทในการสร้างรายได้จากการส่งออกให้แก่ประเทศไทย 3 ประเภทได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำมาจากผ้าทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำมาจากผ้ายัดและผ้าฝ้าย ทั้งนี้การศึกษาเรื่องนี้ได้ทำการศึกษาตามการจำแนกรายการสินค้าแต่ละประเภทตามการจัดในระบบรหัสฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized System) หรือระบบ HS

โดยทำการศึกษาตลาดสหรัฐอเมริกาและตลาดยุโรปเท่านั้นโดยการศึกษานี้ทำการศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1992-1997

ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลงอันเนื่องมาจากการแข่งขันจากประเทศที่มีการพัฒนาต่ำซึ่งมีแนวโน้มค่าจ้างแรงงานที่ต่ำเนื่องจากไทยมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่ากลุ่มประเทศดังกล่าว นอกจากนี้ไทยยังได้รับผลกระทบจากมาตรการทางการค้าของภายใต้มาตรการทางการค้าตามข้อตกลง MFA และจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) และสหภาพยุโรป รวมทั้งยังมีปัญหาจากภายในประเทศทั้งด้านการผลิต โครงสร้างพื้นฐานและระเบียบวิธีการที่มีความล่าช้า สำหรับสิ่งทอของไทยที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือเสื้อผ้าสำเร็จรูปเนื่องจากตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดที่มีความสำคัญกับการส่งออกของไทย รวมถึงเม็กซิโก เนื่องจากเมื่อมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแล้วไทยจะมีความเสียเปรียบด้านค่าจ้างแรงงานมากที่สุด และการที่เม็กซิโกเป็นกลุ่มประเทศสมาชิกเดียวกับสหรัฐฯ ก็ยิ่งส่งเสริมให้เม็กซิโกเสียเปรียบมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านภาษีนำเข้า ปริมาณการนำเข้าที่ไม่ถูกจำกัด โควตา ต้นทุนการขนส่ง รวมทั้งได้เปรียบจากการกำหนดว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) และงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะโดยอุตสาหกรรมนี้ควรจะมีการปรับตัวทางด้านการผลิต ด้านการตลาดโดยการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ รวมทั้งการปรับตัวทางด้านเทคโนโลยีและจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มต่อไป

ศิริพร บุญสิน (1999) ได้ศึกษา “ผลกระทบของข้อตกลงรอบอุรุกวัยที่มีต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอไทย” โดยศึกษากรณีของการยกเลิกโควตาภายใต้ข้อตกลง MFA ของสหรัฐและสหภาพยุโรป ซึ่งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการจัดสรรโควตาการส่งออกของไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปรวมถึงเพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Rent Seeking Activity) อันเนื่องมาจาก Quota Rents ที่เกิดขึ้นจากข้อตกลง MFA รวมถึงเพื่อทำการศึกษาถึงผลกระทบจากกรณีการยกเลิกโควตาการนำเข้าจากประเทศพัฒนาแล้วว่ามีขนาดและทิศทางอย่างไรต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอไทยและพิจารณาผลเชื่อมโยงที่มีต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ พร้อมทั้งวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจไทยในระดับภาค โดยรวมเช่นการจ้างงาน การลงทุนและการส่งออก เป็นต้น สำหรับวิธีการการศึกษาได้ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปในการคำนวณหาผลกระทบดังกล่าวซึ่งแบบจำลองที่ใช้คือแบบจำลองแคมเจม ซึ่งเป็นแบบจำลองเศรษฐกิจของประเทศไทยและทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) ในภาคอุตสาหกรรมทุกภาคส่วนตลอดจนมีการจัดเครือข่ายของ

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆให้มีความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบแบบแผนส่งผลให้การติดตามผลต่อเนื่องอย่างเป็นลูกโซ่ นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอและนำสถิติการส่งออกวิเคราะห์การจตุรัสรวมโควตาส่งออกสิ่งทอของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดการค้าเสรีโควตาสิ่งทอจะทำให้การส่งออกสิ่งทอของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นแต่การเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวการส่งออกไม่สูงเท่ากับอัตราการขยายตัวของโควตาการส่งออกสิ่งทอที่เพิ่มขึ้นแต่ทั้งนี้การขยายตัวดังกล่าวจะส่งผลไปยังอุปทานของตลาดในประเทศลดลงส่งผลให้ราคาในประเทศเพิ่มสูงขึ้นราคาส่งออกสูงขึ้นและส่งผลให้การส่งออกลดลงในระยะแรกการส่งออกสิ่งทอของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นนั้นประโยชน์จะมากหรือน้อยจะแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรมในแต่ละช่วงของการเปิดเสรีสิ่งทอซึ่งผลดังกล่าวก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีโควตาสิ่งทอก็มีแนวโน้มที่จะทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นหากประเทศไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของสินค้าให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้สำหรับผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมไทยโดยรวมพบว่าภาคการผลิตอื่นๆ ประกอบด้วยภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรมอื่นๆที่ไม่ใช่สิ่งทอและภาคบริการจะมีผลผลิตมากขึ้น ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะเชื่อมโยงไปสู่การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในระดับมหภาค

ดวงใจ ลาภุณรัตน์ (2003) ได้ทำการศึกษา “อนาคตการส่งออกอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย“ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการส่งออกของเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย โดยทำการเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญคือ จีน อินเดีย และอินโดนีเซีย และเพื่อทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย รวมถึงศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคตประกอบกับพิจารณาส่วนแบ่งทางการตลาดเปรียบเทียบระหว่าง 4 ประเทศในการศึกษาส่วนแบ่งเป็นตลาดนั้นได้แบ่งเป็นตลาดโลก ตลาดสหรัฐอเมริกา ตลาดสหภาพยุโรปและตลาดญี่ปุ่นโดยวิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ได้ใช้วิธีวัดความสามารถในเชิงเปรียบเทียบโดยการนำดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และใช้เมตริกอัตราการเจริญเติบโตของยอดขายและส่วนแบ่งตลาดเปรียบเทียบ (The Boston Consulting Group's Growth Share) เพื่อให้ทราบถึงสถานะของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย พร้อมกันนี้ได้มีการนำ SWOT Analysis และ Five Force Model ซึ่งเป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย

ผลการศึกษาพบว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของไทยเริ่มลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995- 2000 เนื่องจากผลของภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าประเทศจีน อินเดีย และอินโดนีเซียมีค่า RCA มากกว่า 1 โดยจีนมีค่า RCA มากที่สุด อันดับที่สองคืออินเดีย และ อินโดนีเซียตามลำดับ ส่วนตำแหน่ง (Positioning) ของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยอยู่ในตำแหน่ง Dog คือเป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการส่งออกและส่วนแบ่งตลาดเมื่อเปรียบเทียบกับอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมพบว่าปัจจัยที่สำคัญคือ การเข้ามาดำเนินกิจการของผู้ประกอบการรายใหม่และอำนาจต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิตและอำนาจต่อรองของผู้ซื้อและผู้ขายปัจจัยการผลิต

เกรียงไกร เตชกานนท์ และ ภัททา เกิดเรือง (2007) ได้ทำการศึกษา ผลกระทบ การเปิดเสรีทางการค้าและการปรับตัวในห่วงโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีและเครื่องนุ่งห่มต่อผู้ผลิตในประเทศไทยพร้อมทั้งเพื่อทำการสำรวจสถานะและความพร้อมของผู้ผลิตไทยในการปรับตัวเพื่อแข่งขันในตลาดโลก จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมในการรองรับการเปิดการค้าเสรี ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้ได้ศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเริ่มปี ค.ศ. 1995-2007 ซึ่งช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่มีการใช้ความตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และงานวิจัยได้พิจารณาสองตัวแปรหลักคือสัดส่วนการส่งออกของประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกันและดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของไทยในตลาดโลก และในตลาดส่งออกที่สำคัญ

ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการสิ้นสุดข้อตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม จะส่งผลให้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของไทยลดลงโดยเฉพาะการผลิตเครื่องแต่งกาย ดังนั้นเพื่อที่จะปรับตัวให้ทันกับรูปแบบการค้าที่เปลี่ยนไปผู้ผลิตควรปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งภาครัฐควรให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมภายในประเทศ และให้การช่วยเหลือผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุนการผลิตและความสัมพันธ์ในห่วงโซ่อุปทานในประเทศไทยต้องมีการปรับตัวตามกระแสการค้าที่เปลี่ยนไปซึ่งสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากหลังจากที่ ATC ยกเลิกไปคือความสัมพันธ์ในห่วงโซ่อุปทานที่เชื่อมโยงการผลิตในแต่ละขั้นตอนเข้าด้วยกันตั้งแต่การผลิตขั้นต้น คือวัตถุดิบและเส้นใย ขั้นกลางคือการทอผ้า ฟอกย้อม แต่งสำเร็จขั้นปลายคือการตัดเย็บจนกระทั่งส่งมอบให้กับผู้สั่งซื้อและถึงผู้บริโภค

ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาที่เกี่ยวกับการคาดการณ์เกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันภายหลังจากการยกเลิก ATC ซึ่ง Nodas (2004) ได้ศึกษาและคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและผลกระทบการค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Model) หรือ GTAP Model และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดปริมาณทางการค้าแบบทวิภาคีทั้งนี้ได้วิเคราะห์แยกออกเป็นช่วงของการศึกษาคือ ช่วงของการกำหนด ข้อตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และเปรียบเทียบกับปี ค.ศ.2005 ซึ่งเป็นช่วงของการยกเลิก ข้อตกลงว่าด้วยสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งจากตารางที่ 2.1 และ 2.2 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดโดยจีนและอินเดียจะเป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นในทั้งตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปและจีนมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ส่งออกที่ใหญ่ที่สุดโดยมีส่วนแบ่งในตลาดเครื่องนุ่งห่ม ร้อยละ 29 ในตลาดสหภาพยุโรปและร้อยละ 50 ของตลาดสหรัฐอเมริกาภายหลังจากการยกเลิกโควตา

ในขณะที่ประเทศที่สูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดคือ กลุ่มประเทศยุโรปกลาง ตุรกี เม็กซิโกจะสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด ส่วนประเทศส่งออกสำคัญรายอื่นที่มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยในระดับสูงได้แก่ อินโดนีเซียและบังคลาเทศ ประเทศที่มีอัตราการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไปยังสหรัฐอเมริกาโดยเฉลี่ยลดลงในอัตราที่สูงได้แก่ เม็กซิโก แคนาดา ฮองกง เกาหลีใต้ และไต้หวัน เมื่อพิจารณาด้านมูลค่าการส่งออกสหภาพยุโรปแล้ว จีนเป็นประเทศที่อัตราการส่งออกโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุดด้วยอัตราร้อยละ 26.5 ต่อปี รองลงมาคือ เวียดนามร้อยละ 24.4 ต่อปี แม้ว่าตุรกีจะมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.3 ต่อปีและปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.5 ต่อปีแต่เนื่องจากตุรกีมีส่วนแบ่งตลาดในสหภาพยุโรปมากอยู่แล้ว สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจากตุรกีจึงยังคงมีความสำคัญในตลาดสหภาพยุโรป

ตารางที่ 2.1

ส่วนแบ่งตลาดสิ่งทอตลาดสหภาพยุโรปก่อนและหลังยกเลิกโควตา

ก่อนการยกเลิกโควตา		หลังการยกเลิกโควตา	
ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)
Rest of the world	39	Rest of the world	37
Turkey	13	Turkey	12
China	10	China	12
India	9	India	11
United States, Canada	8	United States, Canada	7
Other Central and Eastern Eu	6	Other Central and Eastern Eu	6
Korea, Rep.	5	Korea, Rep.	4
Indonesia	4	Indonesia	5
Chinese Taipei	3	Chinese Taipei	3
Other North Africa	3	Other North Africa	3

ส่วนแบ่งตลาดสิ่งทอตลาดสหรัฐอเมริกา ก่อนและหลังยกเลิกโควตาก่อนยกเลิกโควตา

ก่อนการยกเลิกโควตา		หลังการยกเลิกโควตา	
ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)
Rest of the world	20	Rest of the world	21
European Union	16	European Union	14
Mexico	13	Mexico	11
India	5	India	5
China	11	China	18
Rest of Americas	10	Rest of Americas	8
Korea, Rep.	6	Korea, Rep.	6
Indonesia	3	Indonesia	3
Chinese Taipei	7	Chinese Taipei	6
Hong Kong	6	Hong Kong	5
Japan	3	Japan	3

ที่มา: Nordas

ตารางที่ 2.2

ส่วนแบ่งตลาดเครื่องนุ่งห่มตลาดสหภาพยุโรปก่อนและหลังยกเลิกโควตา

ก่อนการยกเลิกโควตา		หลังการยกเลิกโควตา	
ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)
Rest of the world	33	Rest of the world	26
Turkey	9	Turkey	6
China	18	China	29
India	6	India	9
United States, Canada	8	United States, Canada	8
Other Central and Eastern Eu	9	Other Central and Eastern Eu	6
Korea, Rep.	5	Korea, Rep.	5
Indonesia	3	Indonesia	3
Chinese Taipei	3	Chinese Taipei	3
Other North Africa	6	Other North Africa	5

ส่วนแบ่งตลาดเครื่องนุ่งห่มสหรัฐอเมริกา ก่อนและหลังยกเลิกโควตาก่อนยกเลิกโควตา

ก่อนการยกเลิกโควตา		หลังการยกเลิกโควตา	
ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วน(ร้อยละ)
Rest of the world	24	Rest of the world	10
China	16	China	50
Rest of Americas	16	Rest of Americas	5
Mexico	10	Mexico	3
Hong Kong	9	Sri Lanka	2
European Union	5	Hong Kong	6
Indonesia	3	Indonesia	2
Chinese Taipei	4	Thailand	3
Philippines	4	Philippines	2
Indonesia	4	Indonesia	2
India	4	India	15
Bangladesh	3	Bangladesh	2

ที่มา :Nordas